Η Οικολογία είναι κόκκινη

Παρουσίαση Μερόπης Τσιμίλλη στο Καφενείο της Πέμπτης, 15 Οκτωβρίου 2026

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΥΠΛΕΥΡΗ – ΖΟΥΜΕ ΣΗΜΕΡΑ ΣΕ ΜΙΑ ΔΥΣΤΟΠΙΑ

Πρόκειται για ένα τεράστιο ζήτημα και ζητούμενο και, λόγω χρόνου, η παρουσίασή μου θα καταπιαστεί με κάποιες από τις πτυχές του, κυρίως με την υπερθέρμανση του πλανήτη, με μια επιγραμματική αναφορά στη ρύπανση, την κατασπατάληση των πόρων και την ανατροπή της ισορροπίας που υπάρχει σε ένα οικοσύστημα μεταξύ των ζώντων οργανισμών και του περιβάλλοντός τους.

Δεν θα υπεισέλθω στις καταστροφικές επιπτώσεις του πολέμου στο φυσικό περιβάλλον και τις σκόπιμα αποκρυβόμενες στη θερμοκρασιακή άνοδο, καθώς είχαμε στο Καφενείο της Πέμπτης στις 24 Σεπτεμβρίου την εξαιρετική και εμπεριστατωμένη παρουσίαση του Καθηγητή Γιάννη Μανέτα, με τίτλο «*Ο πόλεμος ως οικοκτονία: το περιβαλλοντικό και κοινωνικό του αποτύπωμα*».

Για τις **πυρκαγιές** γνωρίζουμε όλοι μας και ξέρουμε επίσης πως κάποιες είναι εμπρησμοί για δημιουργία και άλλων λιβαδιών, καθώς και «οικοπέδων»

Θυμόμαστε ότι επί Μπονσονάρο στη Βραζιλία αποψιλώνονταν τεράστιες εκτάσεις δασών και καίγοντας και κόβοντάς τα για να χρησιμοποιηθούν οι περιοχές ως βοσκοτόπια.

Θυμόμαστε και, συναφώς, τη συμφωνία ΕΕ με τη Μερκοσούρ για αύξηση εξαγωγών βοοειδών στην Ευρώπη, άρα και παραγωγής τους στη Λ. Αμερική.

Η αποψίλωση των δασών είναι ταυτόχρονα και μια αιτία παραπέρα επιτάχυνσης της κλιματικής κρίσης.

Για τη **λειψυδρία** γνωρίζουμε καλά. και από πρώτο χέρι.

Γνωρίζουμε ακόμα πως τα ποτάμια της Ευρώπης στερεύουν. Η στάθμη του νερού σε Δούναβη και Ρήνο έχει κατεβεί επικίνδυνα – μέχρι που αποκαλύφθηκαν πλοία του 2ου Παγκόσμιου που ήταν στον βυθό.

Η Ρουμανία μάλιστα, φέτος τον Αύγουστο, διέκοψε τη λειτουργία του μοναδικού πυρηνικού της σταθμού ηλεκτροπαραγωγής, που παράγει περίπου το 20% της ηλεκτρικής ενέργειας της χώρας, εξαιτίας των ιστορικά χαμηλών επιπέδων νερού στον ποταμό Δούναβη που χρησιμοποιείται για την ψύξη των αντιδραστήρων.

Τα **πλαστικά** αποτελούν ένα από τους μεγαλύτερους ρυπαντές του πλανήτη καθώς η ανθεκτικότητά τους τα καθιστά σχεδόν αθάνατα στο φυσικό περιβάλλον. Η παραγωγή τους έχει εκτοξευθεί, αλλά συγκριτικά ασήμαντη διαχείρισή τους ως απορρίμματα, τα οποία, λόγω της ανθεκτικότητάς τους, παραμένουν σχεδόν αθάνατα στο φυσικό περιβάλλον. Εκατομμύρια τόνοι πλαστικών καταλήγουν στους ωκεανούς κάθε χρόνο, σχηματίζοντας τεράστιες θαλάσσιες "χωματερές". Θαλάσσια ζώα, πουλιά και χελώνες πεθαίνουν από ασφυξία ή παγίδευση. Μέσω των ψαριών και του νερού, τα μικροπλαστικά εισέρχονται στην τροφική αλυσίδα. Έχουν ανιχνευθεί στο ανθρώπινο αίμα, σε όργανα, ακόμη και στον πλακούντα, μεταφέροντας τοξικές χημικές ουσίες. Η παραγωγή και η καύση τους απελευθερώνουν τεράστιες ποσότητες διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα.

ΥΠΕΡΘΕΡΜΑΝΣΗ ΤΟΥ ΠΛΑΝΗΤΗ

Η τήξη των παγετώνων

Η τήξη των παγετώνων οδηγεί σε σοβαρές περιβαλλοντικές, οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες παγκόσμια:

- Άνοδος της στάθμης της θάλασσας - απειλεί τις παραθαλάσσιες περιοχές με πλημμύρες και διάβρωση
- Μείωση αποθεμάτων γλυκού νερού - απειλεί την ύδρευση και τη γεωργία εκατομμυρίων ανθρώπων
- Καταστροφή οικοσυστημάτων
- Η αλλαγή στη θερμοκρασία και τα ωκεάνια ρεύματα εντείνουν τα καιρικά φαινόμενα, όπως καύσωνες, ξηρασίες και ισχυρές βροχοπτώσεις
- Απελευθερώνονται στην ατμόσφαιρα εγκλωβισμένα αέρια του θερμοκηπίου, επιταχύνοντας ακόμη περισσότερο την υπερθέρμανση του πλανήτη

Στις 26 Αυγούστου ένα τεράστιο κομμάτι παγετώνα στο Νεπάλ έπεσε από ύψος 1200 μέτρων σε ένα ποταμό σταματώντας τη ροή του. Το ανάχωμα έσπασε και νερό με βράχους, λάσπη πέτρες και πάγο κατέκλυσαν την περιοχή. Βιβλικές οι καταστροφές. Οι νεκροί ξεπέρασαν τους 1400, οι αγνοούμενοι τα 5000, οι τραυματίες τις 5600 και για την αποκατάσταση των υλικών ζημιών χρειάζονται περίπου 5 δις δολάρια.

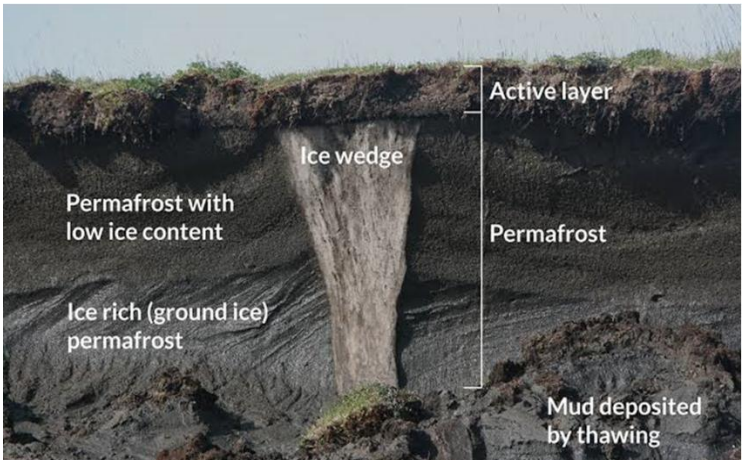

Η Τήξη του Permafrost

Στο σημείο αυτό θα κάνω μια πιο κάπως πιο εκτενή αναφορά στο μέγα θέμα της τήξης του permafrost, διότι είναι το λιγότερο γνωστό.

Το Permafrost είναι έδαφος, βράχοι ή ιζήματα με θερμοκρασία κάτω από 0°C. Το μεγαλύτερο μέρος του σχηματίστηκε κατά την διάρκεια της τελευταίας εποχής των παγετώνων, πριν εκατό χιλιάδες χρόνια. Καλύπτει περίπου το 25% του εδάφους στο βόρειο ημισφαίριο (Σιβηρία, Αλάσκα, Καναδάς, Γροιλανδία). Για χιλιάδες χρόνια το permafrost λειτουργούσε ως ένας γιγαντιαίος φυσικός «καταψύκτης», παγιδεύοντας τεράστιες ποσότητες οργανικής ύλης, αρχαίων παθογόνων (μικροβίων και ιών), όπως και αερίων του θερμοκηπίου. Καθώς η Αρκτική θερμαίνεται με ρυθμό έως και τέσσερις φορές μεγαλύτερο από ό,τι ο υπόλοιπος πλανήτης, αυτό το παγωμένο στρώμα λιώνει, μετατρέποντας το στερεό έδαφος σε λάσπη. Το ενεργό στρώμα (πάχος 0.3-4 m) αποτελεί εύφορο έδαφος για την ανάπτυξη φυτικών και ζωικών κοινοτήτων. Το permafrost είναι καθοριστικός παράγοντας για τις υδρολογικές συνθήκες των περιοχών.

Αποτελέσματα της τήξης του Permafrost

- Το έδαφος χάνει τη συνοχή του, με αποτέλεσμα ολόκληρες πόλεις, δρόμοι, κτίρια και αγωγοί να βυθίζονται.
- Η τήξη της αρχαίας οργανικής ύλης απελευθερώνει στην ατμόσφαιρα τεράστιες ποσότητες αερίων του θερμοκηπίου. Με τα σημερινά προγνωστικά μοντέλα, μέχρι το τέλος του αιώνα η θερμοκρασία θα έχει αυξηθεί κατά τρεις βαθμούς
- Η οργανική αυτή ύλη χιλιετηρίδων απελευθερώνει και αρχαία παθογόνα
- Οι κοινότητες των ιθαγενών (όπως οι Ινουίτ), χωρίς καμία κρατική μέριμνα, βλέπουν τα δικά τους φυσικά, υπόγεια κελάρια/ψυγεία να καταστρέφονται, μαζί βέβαια με τα αποθέματα τροφής τους.
- Αλλοιώνεται χημικά το νερό στα ποτάμια και απειλούνται τα ψάρια και, γενικότερα, τα οικοσυστήματα.
- Η Αρκτική μετατρέπεται από μια απρόσιτη, παγωμένη ζώνη σε μια νέα οικονομική και στρατιωτική λεωφόρο – μια «νέα αποικιοκρατία».
- Αυτό με τη σειρά του οδηγεί σε έντονο ανταγωνισμό για τον έλεγχο της «λεωφόρου». Η Ρωσία, οι ΗΠΑ, ο Καναδάς και σκανδιναβικές χώρες επιδίδονται σε έναν διπλωματικό και στρατιωτικό αγώνα δρόμου για να κατοχυρώσουν υφαλοκρηπίδες και Αποκλειστικές Οικονομικές Ζώνες, μετατρέποντας την Αρκτική σε μια ακόμα εντονότερα στρατιωτικοποιημένη περιοχή.

Η τήξη του permafrost είναι ένα συγκλονιστικό αποτέλεσμα της ανθρώπινης απληστίας, η οποία οδήγησε και οδηγεί στην υπερθέρμανση του πλανήτη. Είναι μια από τις πιο εφιαλτικές αλλά λιγότερο ορατές πτυχές της. Πρόκειται, όπως χαρακτηρίστηκε, για μια ωρολογιακή βόμβα.

Αξίζει να δούμε κάποια στιγμή το ντοκυμαντέρ η «Ύβρις της Ανθρωπότητας» **(**Mankind's Folly**)**, του διεθνώς αναγνωρισμένου Έλληνα δημοσιογράφου και σκηνοθέτη Γιώργου Αυγερόπουλου. Ο τίτλος παραπέμπει στην τραγική ειρωνεία και την παραφροσύνη των μεγάλων ενεργειακών κολοσσών, οι οποίοι

(α) Επεκτείνουν τις γεωτρήσεις τους στην περιοχή, εκμεταλλευόμενοι το λιώσιμο τω πάγων που κάνει διευκολύνει την πρόσβαση σε νέα πεδία γεωτρήσεων

(β) Για να μην καταρρεύσουν οι βαριές εγκαταστάσεις τους εξόρυξης από την καθίζηση, τοποθετούν χιλιόμετρα ειδικών σωλήνων ψύξης (Thermosyphons) κάτω από τις εξέδρες τους για να κρατούν το permafrost τεχνητά παγωμένο και σταθερό. Και οι κυβερνήσεις επιδοτούν έμμεσα ή άμεσα αυτές τις υποδομές για να εξασφαλίσουν τη ροή του πετρελαίου. Η ενέργεια που καταναλώνεται για να μείνουν οι εξέδρες παγωμένες, μαζί με τα καύσιμα που εξορύσσονται, επιτείνουν το παγκόσμιο φαινόμενο του θερμοκηπίου.

Βρισκόμαστε μπροστά σε μια ακόμα βαθιά κυνική πολιτική πραγματικότητα: οι πετρελαϊκοί κολοσσοί σε ΗΠΑ (Αλάσκα) και Ρωσία (Σιβηρία) αναγνωρίζουν πλήρως ότι το έδαφος λιώνει εξαιτίας των δικών τους δραστηριοτήτων, αλλά αντί να σταματήσουν, επενδύουν σε λύσεις τοπικής, δικής τους, «προστασίας».

Το πρόσχημα

Μετά τις γεωπολιτικές αναταράξεις του 2022 (με την έναρξη του πολέμου στην Ουκρανία και την παγκόσμια ενεργειακή αναστάτωση), η ρητορική των κυβερνήσεων άλλαξε ριζικά. Η ανάγκη για άμεση μείωση των ρύπων υποχώρησε από την κορυφή της ατζέντας και τη θέση της πήρε ο όρος «ενεργειακή ασφάλεια». Με αυτό το πρόσχημα «νομιμοποιήθηκε» πολιτικά η επέκταση των εξορύξεων καυσίμων σε προστατευόμενες περιοχές -όχι μόνο στην Αρκτική- παρουσιάζοντας τις νέες γεωτρήσεις ως «εθνική αναγκαιότητα» για τη διασφάλιση της ενεργειακής επάρκειας.

Από την φυσιολογική ανάγκη του ανθρώπου να αξιοποιεί τη φύση με σεβασμό και σε αγαστή σχέση μαζί της, δημιουργήθηκε «*η εικόνα που μας πολιορκεί από παντού, μιας ανυπότακτης φύσης την οποία πρέπει να τιθασεύει η ορθολογική ανθρωπότητα… Μας έχει κληροδοτήσει μια εξουσιαστική μορφή λογικής, επιστήμης και τεχνολογίας, τον κατακερματισμό της ανθρωπότητας σε ιεραρχίες, τάξεις, κρατικούς θεσμούς, γένη και έθνη. Έχει θρέψει τα εθνικιστικά μίση, τα ιμπεριαλιστικά εγχειρήματα και μια παγκόσμια φιλοσοφία διακυβέρνησης η οποία ταυτίζει την τάξη με την κυριαρχία και την υποταγή*» (Murray Bookchin, Αμερικανός κοινωνικός θεωρητικός και φιλόσοφος, στο βιβλίο του *«Τι είναι κοινωνική οικολογία»).*

Δεν είναι βασικά θέμα τεχνολογίας και επιστήμης. Είναι θέμα βαθιά ιδεολογικό-πολιτικό. **Δεν υπάρχει ουδέτερη τεχνολογία, όπως ούτε ουδέτερη επιστήμη**.

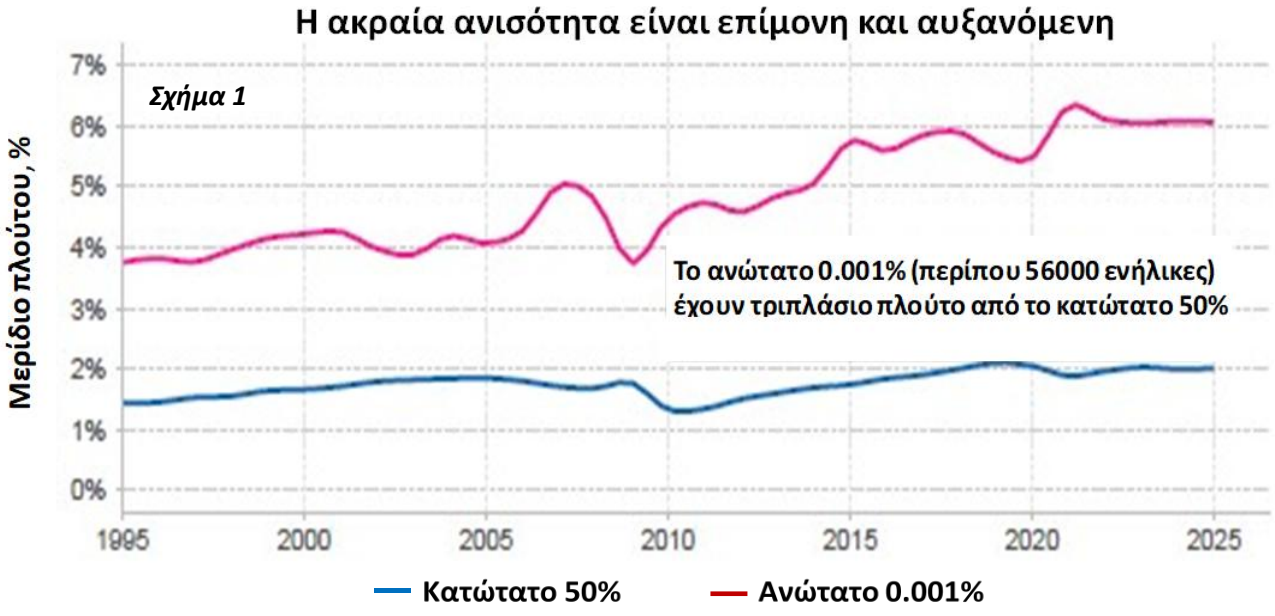
Περί Ατομικής ευθύνης και ολιγάρκειας

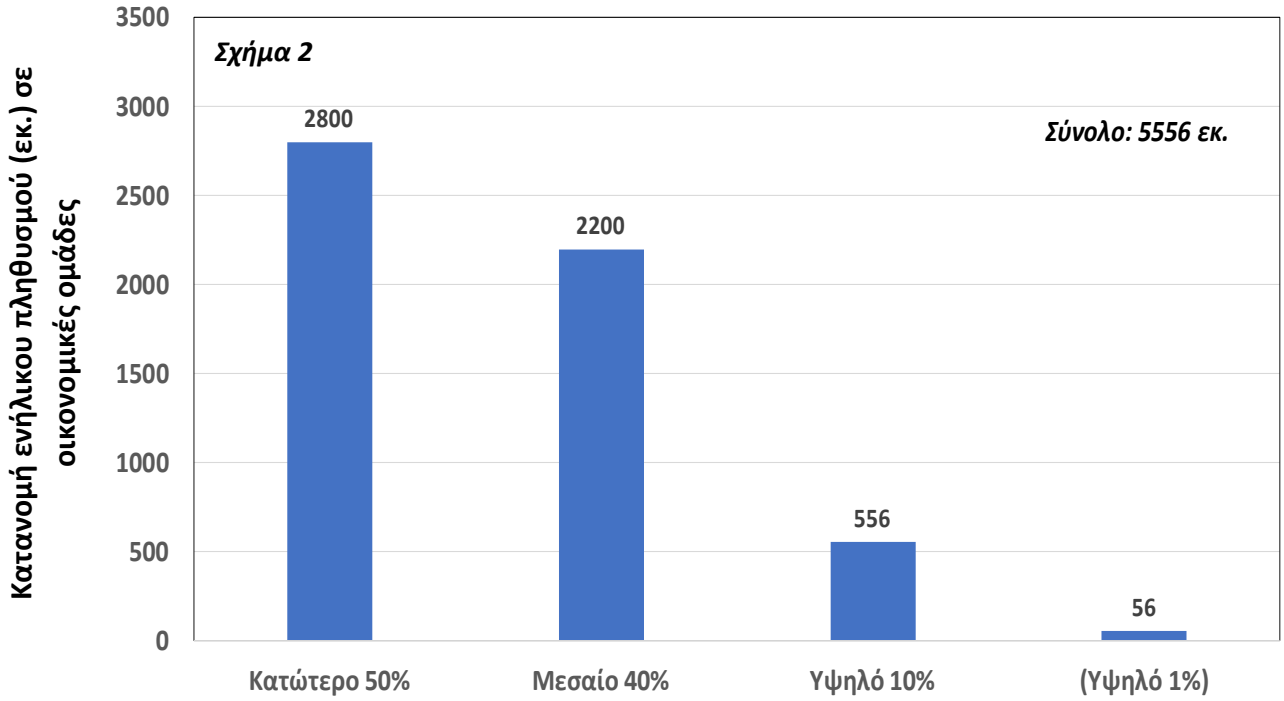
Μας λένε, θρασύτατα, ότι η σωτηρία του πλανήτη είναι ζήτημα lifestyle και ατομικής ευθύνης, και μας ζητούν να είμαστε ολιγαρκείς. Το κάνουν και για την καθημερινότητα των πολιτών και στις Παγκόσμιες Συμφωνίες, όπως στο Πρωτόκολλο του Κιότο (1997) και τη Συμφωνία του Παρισιού (2015). Το ζητούν αδιακρίτως και από τις φτωχές και από τις πλούσιες χώρες, και από τους φτωχούς και από τους πλούσιους. Επιπλέον το επιβάλλουν: με τις πολιτικές τους αυξάνουν την τιμή της ενέργειας με τον ίδιο ακριβώς ρυθμό για όλους (π.χ. οριζόντιοι φόροι στα καύσιμα), πράγμα που επιβαρύνει δυσανάλογα τους φτωχούς, ενώ οι πλούσιοι συνεχίζουν να ρυπαίνουν ανεξέλεγκτα.

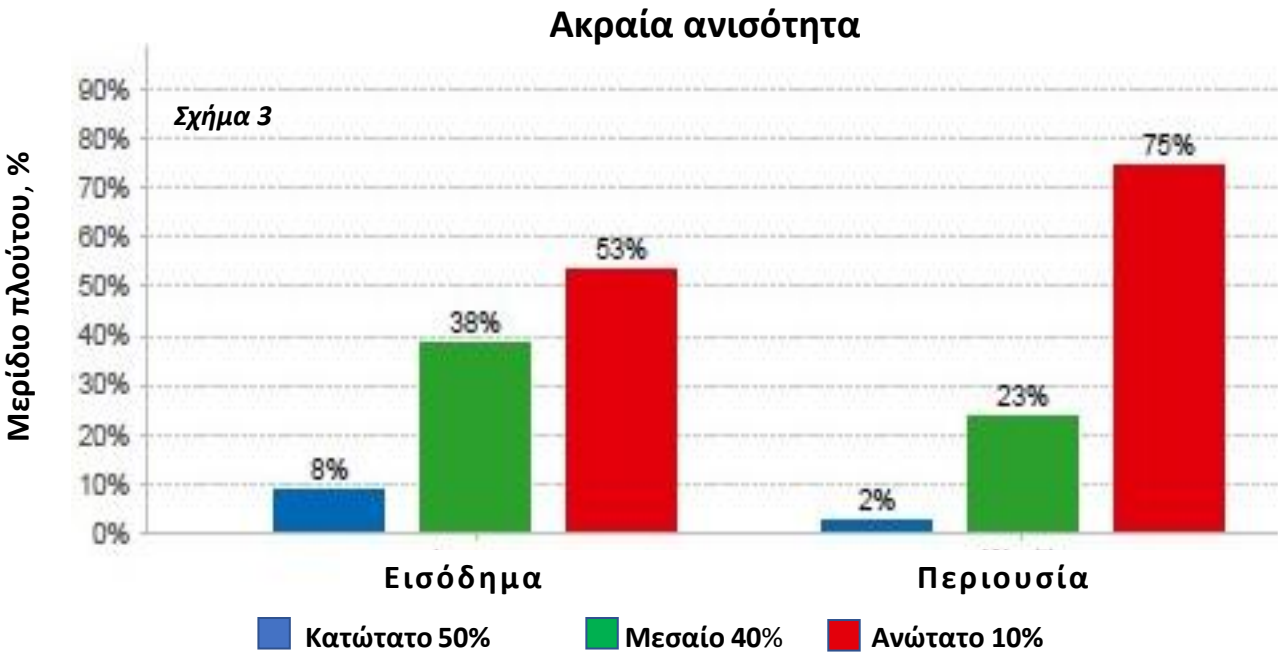
Είναι ακραία προκλητικό οι δήθεν «προστάτες» του πράσινου, από τη μια να «συμβουλεύουν» τον απλό πολίτη – και να του δημιουργούν και τύψεις! – να ποτίζει με φειδώ τον κήπο του, ή/και να μην ποτίζει καθόλου και, από την άλλη να επιτρέπουν, ακόμα και να ευλογούν, τη σπατάλη τεράστιων ποσοτήτων νερού για τ α γήπεδα γκολφ, μειώνοντας ταυτόχρονα την ποσότητα νερού για άρδευση καλλιεργειών. Και ιδού πώς θα έχουμε «*νερό και για το αύριο*», όπως διατείνεται το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων της «πράσινης» κυβέρνησής μας: μοιράζει ακροφύσια για βρύσες και για ντους, που μειώνουν τη ροή του νερού με την ανάμιξη αέρα.

Ποιοι είναι όμως εκείνοι που ευθύνονται;

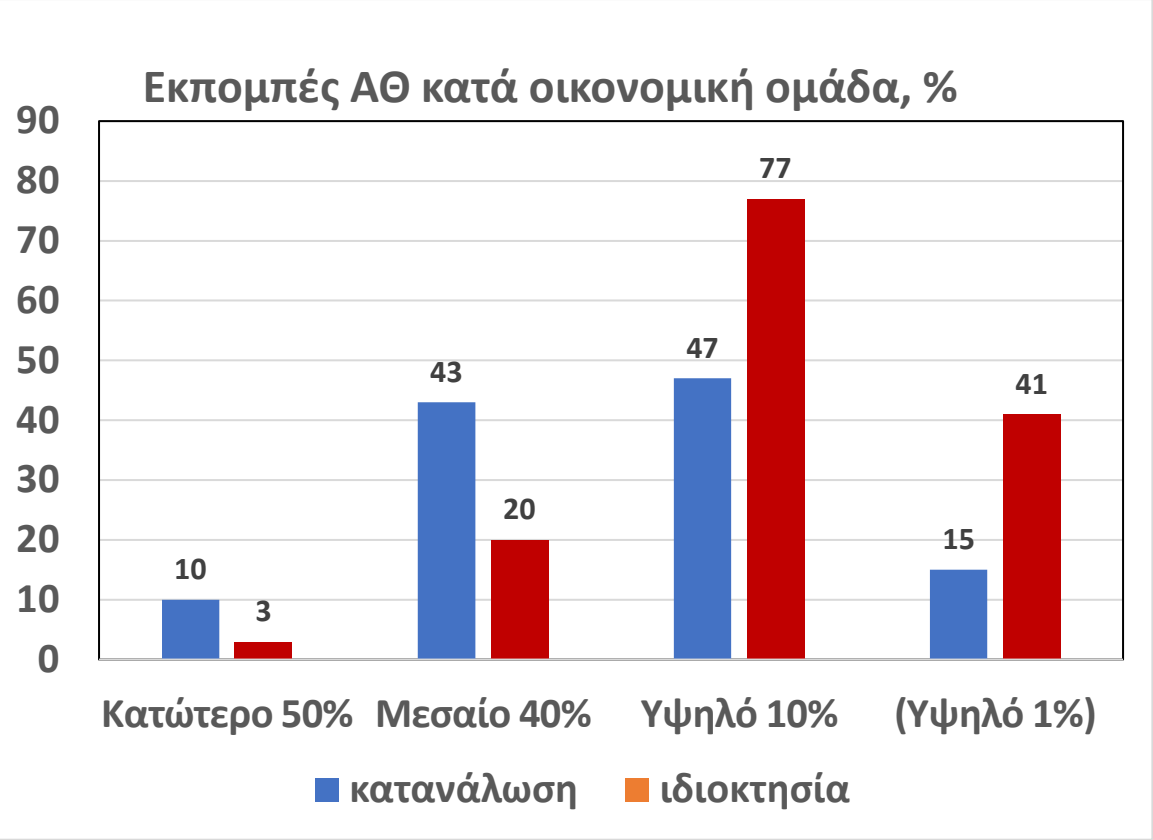
Ας δούμε ευρήματα από διεθνείς μελέτες:

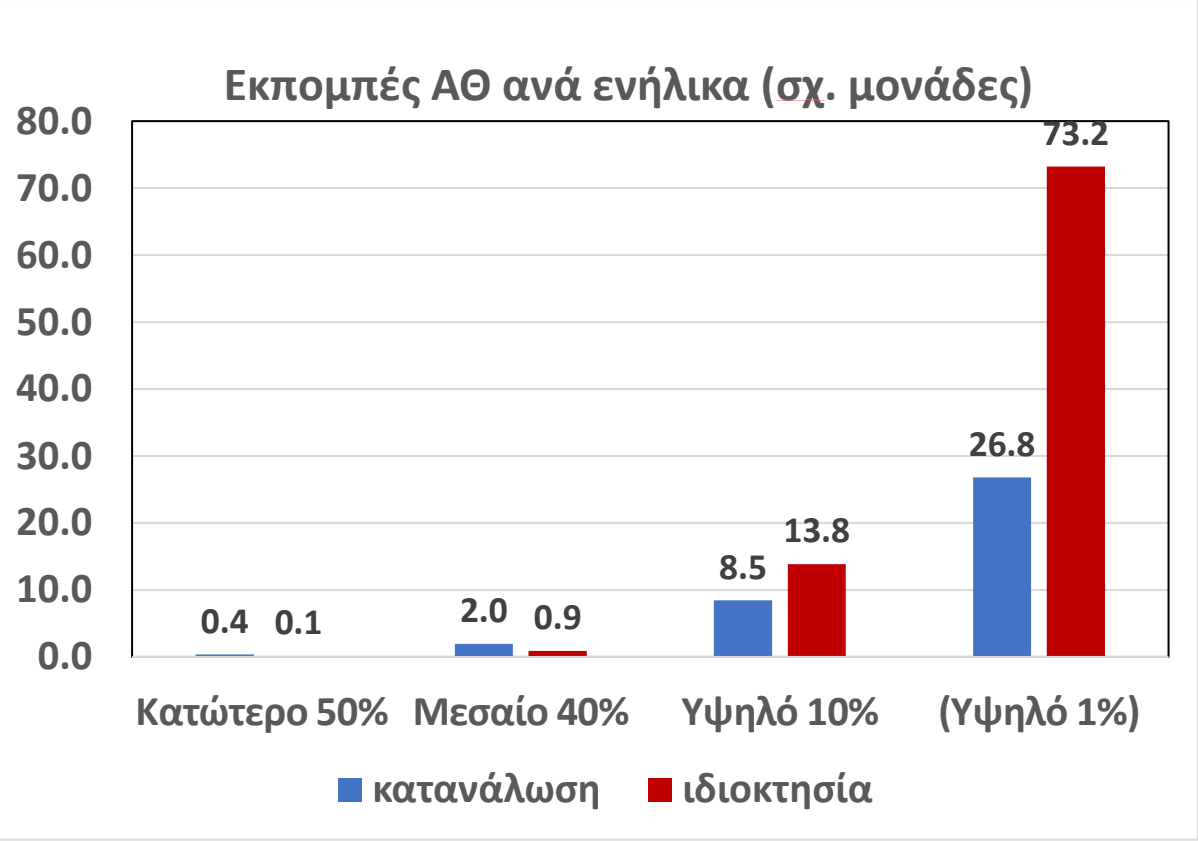

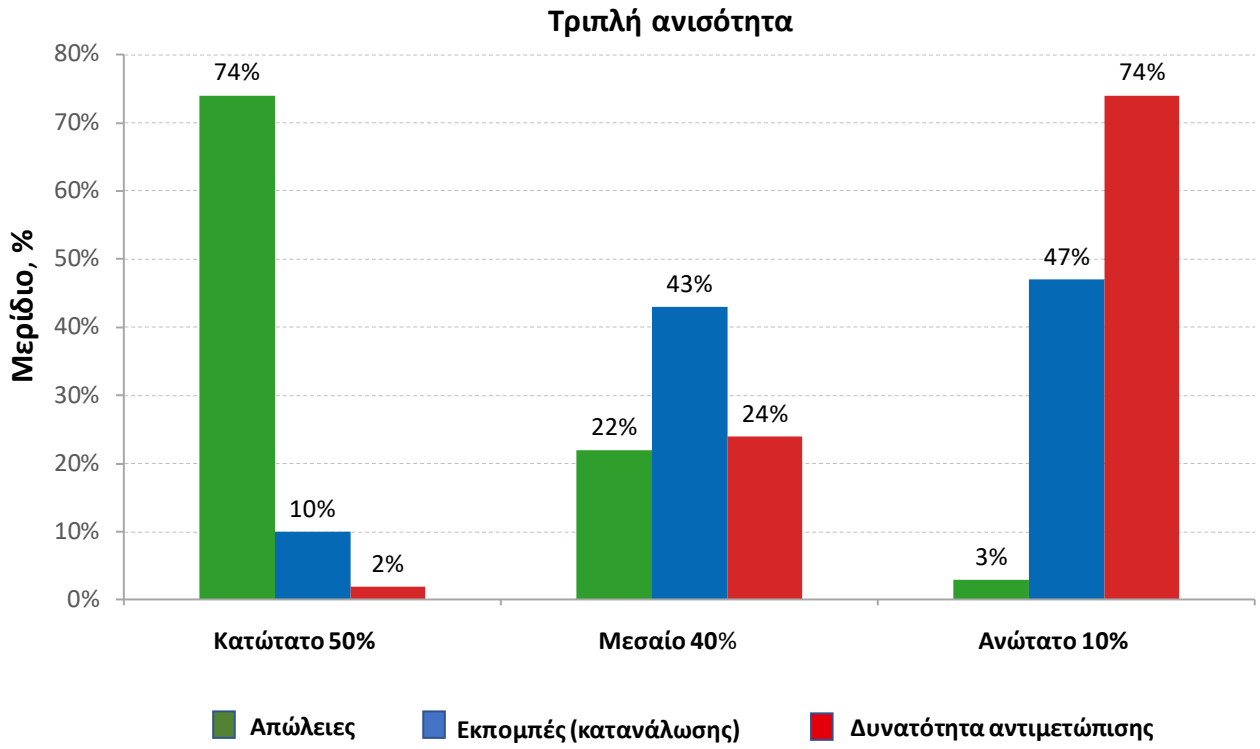

(*στοιχεία από https://wir2026.wid.world/methodology και https://wir2026.wid.world/insight/climate-a-capital-problem/)*

ΑΘ = Αέρια Θερμοκηπίου:
Διοξείδιο του άνθρακα, μεθάνιο, υποξείδιο του αζώτου και φθοριούχα αέρια

Αυτές οι γραφικές παραστάσεις καταδεικνύουν περίτρανα τη σύνδεση της κλιματικής κρίσης με τις κοινωνικές ανισότητες, σύνδεση από την οποία εκπηγάζει και η απαίτηση για **Κλιματική Δικαιοσύνη**. Οι πλούσιοι ρυπαίνουν πολύ περισσότερο και οι φτωχοί πληρώνουν το τίμημα. Και αυτό ισχύει τόσο ανάμεσα σε πλούσια και φτωχά κράτη όσο και μεταξύ των εισοδηματικών ομάδων εντός της ίδιας χώρας.

Ταυτόχρονα, η κλιματική κρίση βαθαίνει τις οικονομικο-κοινωνικές ανισότητες:

- Οι άνθρωποι με χαμηλά εισοδήματα εξαρτώνται άμεσα από τη φύση (γεωργία, αλιεία). Μια ξηρασία ή πλημμύρα μπορεί να εκμηδενίσει το εισόδημά τους και να τους οδηγήσει στη φτώχεια.
- Οι κλιματικές καταστροφές μειώνουν την αγροτική παραγωγή, προκαλώντας απότομες αυξήσεις στις τιμές των τροφίμων και του νερού. Αυτό πλήττει δυσανάλογα όσους ξοδεύουν ήδη το μεγαλύτερο μέρος του μισθού τους για βασική επιβίωση.
- Εργοστάσια, χωματερές και βαριές βιομηχανίες χτίζονται συνήθως κοντά σε υποβαθμισμένες ή φτωχές γειτονιές, υπονομεύοντας την υγεία των κατοίκων τους.
- Οι εργαζόμενοι σε εξωτερικούς χώρους (π.χ. οικοδομές, αγροτικές εργασίες) και όσοι ζουν σε υποβαθμισμένες κατοικίες χωρίς κλιματισμό είναι πλήρως εκτεθειμένοι στους φονικούς καύσωνες.
- Η άνοδος της θερμοκρασίας διευκολύνει την εξάπλωση μολυσματικών και τροπικών ασθενειών (όπως η ελονοσία), επιβαρύνοντας συστήματα υγείας που είναι ήδη υποστελεχωμένα.
- Τα πλούσια κράτη έχουν τους πόρους να κατασκευάσουν υποδομές προστασίας (όπως αντιπλημμυρικά έργα, συστήματα κλιματισμού), ενώ οι φτωχότερες οικονομίες εγκλωβίζονται σε έναν φαύλο κύκλο καταστροφής και χρέους.

- Οι χώρες του Παγκόσμιου Νότου, όπως και οι οικονομικά ασθενέστερες ομάδες, πλήττονται πρώτες και πιο σκληρά από ακραία καιρικά φαινόμενα (ξηρασίες, πλημμύρες).
- Οι χώρες κοντά στον Ισημερινό (υποσαχάρια Αφρική, Νότια Ασία, Λατινική Αμερική) βιώνουν τις πιο ακραίες θερμοκρασίες και ξηρασίες, παρόλο που το δικό τους αποτύπωμα άνθρακα είναι ελάχιστο.
- Η κλιματική κρίση καθιστά ολόκληρες περιοχές μη καλλιεργήσιμες και άρα και μη κατοικήσιμες. Εκτιμάται ότι μέχρι το 2050 περίπου 200 εκατομμύρια άνθρωποι, κυρίως από την Υποσαχάρια Αφρική και τη Νότια Ασία, θα μετατραπούν σε κλιματικούς πρόσφυγες,.

Η κλιματική κρίση δεν είναι απλώς ένα τεχνικό πρόβλημα εκπομπών CO_2 αλλά ένα πρόβλημα ιδιοκτησίας και, συναφώς, της αναζήτησης αέναου κέρδους από τους κατέχοντες. Μια ακόμα κρίση την οποία προκαλεί, συντηρεί και βαθαίνει ολοένα και περισσότερο το σύστημα.

Τις καταστροφικές συνέπειες της «προόδου» σε καπιταλιστικές συνθήκες σε καπιταλιστικές συνθήκες τόνισε ήδη ο Μαρξ: «*Η καπιταλιστική παραγωγή αναπτύσσεται εκμεταλλευόμενη ταυτόχρονα τις αρχικές πηγές όλου του πλούτου — το έδαφος και τον εργάτη*». Μιλούσε τότε για την εντατικοποίηση της παραγωγής και τη συνακόλουθη απώλεια της γονιμότητας του εδάφους, όμως ισχύει μέχρι σήμερα για κάθε μορφή καπιταλιστικής παραγωγής, «προόδου» και ανάπτυξης της τεχνολογίας.

Το γνωρίζουμε: Στα χέρια των ολίγων είναι κατάρα - στων πολλών, στης κοινωνίας, είναι ευλογία.

Γιαυτό και απαντούμε: Η οικολογία είναι κόκκινη, αλλιώς γίνεται απλή διαχείριση της καταστροφής, ή, επί το «ρομαντικό», φυσιολατρία.

Και πώς απαντούν και τι πράττουν οι δήθεν κυβερνώντες και οι κατ' ουσία κυβερνώσες εταιρείες;

Απαντούν με το Greenwashing - το πράσινο ξέπλυμα

Μας μιλάνε για την «*πράσινη*» ενέργεια, την «*πράσινη*» ανάπτυξη των πολυεθνικών. Όμως αυτό δεν είναι οικολογία, είναι το **πράσινο ξέπλυμα του καπιταλισμού**. Είναι η παραπλανητική πρακτική κατά την οποία ένας οργανισμός (εταιρεία, κυβέρνηση ή πολιτικός φορέας) δαπανά περισσότερο χρόνο και χρήμα για να διαφημιστεί ως περιβαλλοντικά ευαίσθητος, παρά για να εφαρμόσει πραγματικές πρακτικές που μειώνουν το περιβαλλοντικό του αποτύπωμα. Πρόκειται για μια στρατηγική δημοσίων σχέσεων που χρησιμοποιεί τη ρητορική της οικολογίας ως προπέτασμα καπνού, με σκοπό να κρύψει την περιβαλλοντική καταστροφή, να αποφύγει αυστηρότερους νόμους και να αυξήσει τα κέρδη προσελκύοντας ευαισθητοποιημένους καταναλωτές. Αντί να λύνει την κλιματική κρίση, υπηρετεί τον καπιταλισμό.

Το σύστημα παρουσιάζει την τεχνολογία (π.χ. ηλεκτρικά αυτοκίνητα) ως τη *μαγική* λύση, για να δικαιολογήσει τη συνέχιση της χρήσης ορυκτών καυσίμων, ενώ, στην πραγματικότητα, οι τεχνολογίες αυτές συχνά απλώς μεταθέτουν το πρόβλημα (π.χ. η εξόρυξη λιθίου για μπαταρίες καταστρέφει τον Παγκόσμιο Νότο).

Τα μονοπώλια της τεχνολογίας χρησιμοποιούν την τεράστια οικονομική τους ισχύ για να πείσουν τις κυβερνήσεις ότι η AI θα λύσει την κλιματική κρίση μέσω «βελτιστοποίησης» (π.χ. έξυπνα δίκτυα). Μελέτες αποδεικνύουν ότι αυτοί οι ισχυρισμοί στερούνται σοβαρών αποδείξεων και λειτουργούν ως προπέτασμα καπνού για να αποφύγουν τη ρυθμιστική παρέμβαση και τη φορολόγηση. Επιπλέον, τα data centers συχνά εγκαθίστανται σε περιοχές ή χώρες με χαμηλότερο κόστος ή χαλαρότερους περιβαλλοντικούς περιορισμούς, εξαντλώντας τους τοπικούς φυσικούς πόρους προς όφελος των μετόχων που βρίσκονται στα παγκόσμια οικονομικά κέντρα.

Όταν κυβερνήσεις και διεθνείς οργανισμοί βαφτίζουν «πράσινες» κάποιες επενδύσεις, όπως την ιδιωτικοποίηση των δασών ή εισάγουν το χρηματιστήριο ρύπων και πράσινα ομόλογα, μετατρέπουν την οικολογική καταστροφή σε νέο πεδίο χρηματοπιστωτικής κερδοσκοπίας. Βάζουν στο σύστημα που καταστρέφει τον πλανήτη μια πράσινη ετικέτα και μας το ξαναπουλάνε για να συνεχίσουν να κερδίζουν στην πλάτη του πλανήτη και των εργαζομένων.

Οι παγκόσμιες δυνάμεις και τα οικονομικά συμφέροντα δεν διαχειρίζονται την κρίση του πλανήτη. Την εκμεταλλεύονται. Είδαμε ήδη τι κάνουν για το πέρμαφροστ. Και σε σαφώς μικρότερη κλίμακα, που δείχνει ωστόσο επικίνδυνες προσεγγίσεις, θυμόμαστε τις «ευφάνταστες» ενεργειακές καλλιέργειες - φυτά ως βιομάζα προς καύση για παραγωγή ενέργειας που εκτόπισαν καλλιέργειες παραγωγής τροφίμων και βλέπουμε και τι γίνεται με τα φωτοβολταϊκά που «φυτεύονται» σε καλλιεργήσιμη γη.

Το σύστημα εξαπατά ασύστολα

- Πετρελαϊκοί κολοσσοί και βιομηχανίες ξοδεύουν εκατομμύρια σε διαφημίσεις για καθαρή ενέργεια. Μας δείχνουν σλόγκαν με δέντρα, ανεμογεννήτριες και πράσινα λιβάδια.

  ΟΜΩΣ, όπως προέκυψε από εκτεταμένο έλεγχο πετρελαϊκών κολοσσών (όπως η Shell, η BP και η TotalEnergies) από ρυθμιστικές αρχές, πάνω από το 90% των χρημάτων τους εξακολουθεί να χρηματοδοτεί και να προέρχεται από ορυκτά καύσιμα και την εκμετάλλευση φυσικών πόρων.

  ΚΑΙ, μια μεγάλη παγκόσμια μελέτη που αξιολόγησε τους κλιματικούς στόχους 24 από τις μεγαλύτερες πολυεθνικές που αυτοδιαφημίζονται ως «πράσινες», αποκάλυψε ότι η πραγματική μείωση των εκπομπών τους θα φτάσει μόλις το 36% μέχρι την ημερομηνία-στόχο που υπόσχονται στις διαφημιστικές τους εκστρατείες, και όχι το 100% (μηδενικό αποτύπωμα).

  ΚΑΙ, έρευνες των ευρωπαϊκών αρχών προστασίας των καταναλωτών σε διαδικτυακές αγορές έδειξαν ότι η πλειονότητα των περιβαλλοντικών ισχυρισμών στις ιστοσελίδες των εταιρειών ήταν υπερβολικοί, ψευδείς ή παραπλανητικοί, αποτελώντας ξεκάθαρο *greenwashing*.

- Η απάτη με τα «φύκια» των πετρελαϊκών (ExxonMobil): Για χρόνια, η ExxonMobil ξόδευε δεκάδες εκατομμύρια ευρώ σε τηλεοπτικές διαφημίσεις, δείχνοντας πώς οι επιστήμονές της κατασκεύαζαν «πράσινα καύσιμα από φύκια».

  ΟΜΩΣ, ενώ έχτιζε το προφίλ του οικολογικού σωτήρα, και, παράλληλα συνέχιζε τις εξορύξεις πετρελαίου, η εταιρεία έκλεισε κρυφά το ερευνητικό πρόγραμμα για τα φύκια, έχοντας ξοδέψει πολύ περισσότερα χρήματα για τη διαφήμισή του παρά για την ίδια την επιστημονική έρευνα.

- Η απάτη για «ανακυκλωμένο πλαστικό»: Η Coca-Cola επιδίδεται συνεχώς σε εκστρατείες μάρκετινγκ προβάλλοντας μπουκάλια φτιαγμένα από «25% πλαστικό των ωκεανών» ή υποσχόμενη έναν «κόσμο χωρίς σκουπίδια».

  ΟΜΩΣ, η Coca-Cola καταγράφεται σταθερά στους επίσημους ελέγχους ως ο μεγαλύτερος ρυπαντής πλαστικού στον πλανήτη. Αντί να εγκαταλείψει το καταστροφικό μοντέλο παραγωγής πλαστικού μίας χρήσης, ξοδεύει εκατομμύρια για να πείσει εμάς ότι η ατομική ανακύκλωση θα σώσει έναν κόσμο που η ίδια πνίγει.

- Το εμπόριο ρύπων και τα φαντασιακά δάση: Μεγάλες αεροπορικές εταιρείες και βιομηχανίες αγοράζουν «πιστώσεις άνθρακα» χρηματοδοτώντας τη φύτευση δέντρων, ώστε να ισχυρίζονται ότι οι πτήσεις ή τα προϊόντα τους είναι «κλιματικά ουδέτερα».

ΟΜΩΣ, δημοσιογραφικές και επιστημονικές έρευνες αποκάλυψαν ότι έως και το 90% των πιστοποιητικών για τη σωτηρία των τροπικών δασών ήταν εντελώς άχρηστα: Αφορούσαν δάση που είτε ήταν ήδη προστατευμένα, είτε δεν υπήρχαν καν, είτε κάηκαν λίγο μετά τη χρηματοδότηση.

- Τα «πράσινα» Πιστοποιητικά: Με τη συνενοχή κυβερνήσεων, δημιουργούνται και χρησιμοποιούνται ψευδή οικολογικά σήματα, όπως «eco-friendly», «natural», «carbon-neutral» που εξυπηρετούν το μάρκετινγκ και τα οποία στερούνται οποιασδήποτε επιστημονικής βάσης.

Όλα όσα ανάφερα δεν είναι παρά «συγχωροχάρτια», τα οποία εμπορεύονται οι καπιταλιστές που πληρώνουν για να συνεχίζουν να μολύνουν νόμιμα.

Η «Πράσινη Ανάπτυξη» είναι μύθος, είναι μια ψευδαίσθηση - ο πράσινος καπιταλισμός, η ιδέα δηλαδή ότι η ελεύθερη αγορά και οι επιχειρήσεις μπορούν να λύσουν την κλιματική κρίση, είναι μια επικίνδυνη αυταπάτη.

Μας υπόσχονται μια "πράσινη μετάβαση", αλλά εννοούν τη δική τους μετάβαση σε νέα κέρδη. Μας ζητούν να σώσουμε τον πλανήτη, την ίδια ώρα που οι πολιτικές τους τον λεηλατούν. Το ξέρουμε καλά: ο καπιταλισμός δεν μπορεί να πρασινίσει, γιατί η φύση του είναι να καταστρέφει για το κέρδος.

Δεν υπάρχει "πράσινος καπιταλισμός". Υπάρχει μόνο ο ίδιος, αχόρταγος καπιταλισμός που φοράει μια πράσινη μάσκα για να συνεχίσει τη λεηλασία!» Το "πράσινο ξέπλυμα" δεν είναι ένα λάθος του συστήματος, είναι επίσημη στρατηγική του.

Στο σημείο αυτό θα σας μεταφέρω αποσπάσματα από μια εξαιρετική ανάρτηση του Παναγιώτη Κουμουνδούρου (*25/8/2026*) στο facebook, «***Η κλιματική κρίση με τα μάτια του Μαρξ - Σοσιαλισμός ή Οικολογική Βαρβαρότητα***».

«Λοιπόν, αφήστε κάτω τα πλαστικά καλαμάκια, σταματήστε να κλαίτε πάνω από τους κάδους ανακύκλωσης και ακούστε. Μας τσαμπουνάνε, βλέπετε, οι διάφοροι σοβαροφανείς επιστήμονες και οι καλοταϊσμένοι γραφειοκράτες έναν νέο, βαρύγδουπο όρο, την Ανθρωπόκαινο Εποχή. Ο άνθρωπος, σου λέει ο άλλος με ύφος χιλίων καρδιναλίων, κατέστρεψε τον πλανήτη. Ο άνθρωπος φταίει για την υπερθέρμανση… για την τρύπα του όζοντος… για τα πλαστικά στις θάλασσες. Ποιος άνθρωπος, ρε λεβέντες; Ο λιμοκτονημένος Ινδός αγρότης που ψάχνει λίγο νερό στο καμένο χωράφι του; Ο εργάτης στη Λάρισα που δουλεύει δωδεκάωρο και παίρνει το σαράβαλο του 2005 για να πάει στη φάμπρικα; Ή μήπως ο μέτοχος της πολυεθνικής που κάνει βόλτες με το ιδιωτικό του τζετ για να πιει καφέ στο Νταβός; [να προσθέσω εδώ και τα ταξίδια στο διάστημα!].

Αν ο Μαρξ ζούσε σήμερα, θα τους πετού σε το «Κεφάλαιο» στο κεφάλι. Θα τους έλεγε να κόψουν τις αερολογίες περί γενικής ανθρωπότητας. Διότι εδώ δεν έχουμε Ανθρωπόκαινο, έχουμε Κεφαλαιόκαινο. Ο Ανθρωπόκαινος περιγράφει απλώς το σύμπτωμα, δηλαδή

τη γεωλογική ζημιά, αλλά ο Κεφαλαιόκαινος εξηγεί την πραγματική αιτία, το σύστημα που την προκαλεί. Δεν φταίει η βιολογική υπόσταση του Σοφού Ανθρώπου για την κλιματική καταστροφή, αλλά ένας συγκεκριμένος, ιστορικά προσδιορισμένος, παράφρονας τρόπος παραγωγής που γεννήθηκε στον μακρό 16ο αιώνα με την αποικιοκρατία, την εμπορευματοποίηση της γης και τη βίαιη οικειοποίηση των πάντων. Πρέπει να θυμηθούμε κάτι που ο Μαρξ είχε δει από τον 19ο αιώνα, τότε που οι πρόγονοί μας ανακάλυπταν τη βιομηχανική γεωργία. Ο άνθρωπος δεν είναι κάτι ξεχωριστό από τη φύση, είναι μέρος της και η εργασία είναι απλώς ο μεταβολισμός ανάμεσα στον άνθρωπο και το περιβάλλον του. Ο καπιταλισμός όμως έσπασε αυτόν τον μεταβολισμό στη μέση και δημιούργησε το περίφημο μεταβολικό ρήγμα.

Και τι μας λένε σήμερα οι φωτισμένοι ηγέτες μας, οι πολυεθνικές και οι διεθνείς οργανισμοί; Άλλαξε λάμπα, πάρτε ηλεκτρικό αυτοκίνητο, μειώστε το ανθρακικό σας αποτύπωμα και ζήστε την Πράσινη Ανάπτυξη! Αυτή είναι η μεγαλύτερη ιδεολογική απάτη του αιώνα. Σου φορτώνουν στην πλάτη την ατομική ενοχή για να μην κοιτάξεις την πηγή του κακού…

Ο Μαρξ θα έσκαγε στα γέλια, ή στα κλάματα, με τον λεγόμενο Πράσινο Καπιταλισμό… Αν ανέβαινε σήμερα στο βήμα, δεν θα σου μιλούσε σαν συναισθηματικός οικολόγος που κλαίει για τις πολικές αρκούδες, αλλά σαν αμείλικτος αναλυτής της κοινωνικής πραγματικότητας… Θα σου έλεγε ότι η κλιματική κρίση είναι ταξική κρίση…

Η σωτηρία του πλανήτη δεν είναι τεχνικό πρόβλημα, ούτε θέμα ατομικής ενάρετης συμπεριφοράς. Είναι ζήτημα κοινωνικής εξουσίας…».

Το δίλημμα, λοιπόν, που βάζει ο Μαρξ στον 21ο αιώνα δεν είναι «πράσινη ανάπτυξη ή οπισθοδρόμηση». Είναι το παλιό, καλό, αμείλικτο δίλημμα: Σοσιαλισμός ή Βαρβαρότητα. Μόνο που σήμερα, η βαρβαρότητα δεν φοράει μόνο στρατιωτικές μπότες. Φοράει κοστούμι, κρατάει πιστοποιητικό βιωσιμότητας και μας πνίγει στα απόβλητά της χαμογελώντας…».

Τεχνητή Νοημοσύνη και κλιματική επιβάρυνση

Η ραγδαία άνοδος της Τεχνητής Νοημοσύνης (AI) και η επακόλουθη έκρηξη στην κατασκευή γιγαντιαίων κέντρων δεδομένων (data centers) από τις Big Tech αποτελούν πλέον μία από τις μεγαλύτερες απειλές για την επίτευξη των παγκόσμιων κλιματικών στόχων.

Αδιαφορούν για τις αντοχές των τοπικών ηλεκτρικών δικτύων και τραβούν εκατομμύρια λίτρα νερού από τον υδροφόρο ορίζοντα για να ψύξουν τους servers τους.

Με τη μετάλλαξη του καπιταλισμού σε ένα σύστημα όπου η εξουσία δεν πηγάζει απλώς από την παραγωγή, αλλά από τον απόλυτο έλεγχο των ψηφιακών και υλικών υποδομών, οι αποφάσεις δεν λαμβάνονται από τις αγορές, αλλά από τους αλγόριθμους ελάχιστων δισεκατομμυριούχων (π.χ. Έλον Μασκ, Τζεφ Μπέζος). Μεταξύ άλλων, οι αλγόριθμοι της AI έχουν σχεδιαστεί και για να δημιουργούν τεχνητές ανάγκες στους ανθρώπους, αναγκάζοντάς τους να δουλεύουν ατέλειωτες ώρες για να αγοράζουν πράγματα που δεν χρειάζονται, καταστρέφοντας παράλληλα τη ζωή στον πλανήτη..

Η κλιματική επιβάρυνση από την AI δεν είναι απλώς ένα τεχνικό ζήτημα, αλλά το αποτέλεσμα μιας ακραίας συγκέντρωσης ισχύος, την οποία και χρησιμοποιούν τα μονοπώλια για να «αιχμαλωτίσουν» κυβερνήσεις.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η οικολογική κρίση, ιδιαίτερα η κλιματική κρίση, επιταχύνεται επικίνδυνα: οι ειδικοί λένε ότι δεν υπάρχουν πλέον παρά λίγα χρόνια για να αντιμετωπιστεί. Και απαιτεί ριζικές λύσεις, που δεν μπορεί να τις δώσει η αδηφαγία του κεφαλαίου. Είναι αδύνατο να σωθεί η ανθρωπότητα μέσα σε ένα οικονομικό σύστημα που βασίζεται στην αέναη ανάπτυξη και το κέρδος. Η περιβαλλοντική κρίση δεν *γνωρίζει σύνορα* και απαιτεί μια παγκόσμια, αντικαπιταλιστική απάντηση. Γνωρίζουμε καλά ότι ο καπιταλισμός από τη γέννησή του ήταν βάρβαρος - εκμετάλλευση εργατών καθώς και, συνολικά, χωρών του 3^{ου} κόσμου.

Η φύση δεν είναι εμπόρευμα, αλλά **ο** καπιταλισμός αντιμετωπίζει τα δάση, το νερό και τον αέρα ως δωρεάν -για αυτόν- πόρους προς εκμετάλλευση. Η οικολογική καταστροφή είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ιδιοκτησία των μέσων παραγωγής και υποδομής. Τα μεγάλα μονοπώλια (κυρίως στον τομέα των ορυκτών καυσίμων, της ενέργειας και των αυτοκινητοβιομηχανιών) συσσωρεύουν τεράστιο πλούτο. Αυτόν τον πλούτο τον μετατρέπουν σε πολιτική επιρροή. Χρηματοδοτώντας πολιτικές καμπάνιες και ασκώντας ασφυκτικές πιέσεις, τα μονοπώλια καταφέρνουν να εξασφαλίζουν κρατικές επιδοτήσεις για ρυπογόνες δραστηριότητες, μετακυλίοντας το περιβαλλοντικό κόστος στην κοινωνία, μπλοκάροντας ταυτόχρονα τη ψήφιση αυστηρών περιβαλλοντικών νόμων. **Ιδιωτικοποιούνται τα κέρδη και κοινωνικοποιείται το Κλιματικό Κόστος.**

Ο Γάλλος φιλόσοφος André Gorz στο κλασικό βιβλίο του «*Καπιταλισμός, Σοσιαλισμός, Οικολογία*» αναλύει ότι η οικολογική αναδιάρθρωση της κοινωνίας είναι εντελώς ασυμβίβαστη με το καπιταλιστικό κέρδος, υποστηρίζει ότι η οικονομία πρέπει να υποταχθεί στις κοινωνικές και οικολογικές ανάγκες, και συμπεραίνει πως *«Αν η οικολογία δεν είναι αντικαπιταλιστική, αν δεν αντιλαμβάνεται ότι η καταστροφή του περιβάλλοντος είναι άμεση συνέπεια ενός συστήματος που αναζητά το μέγιστο κέρδος, τότε γίνεται απλώς ένα δεξί χέρι του συστήματος, μια προσπάθεια να γίνει υποφερτή η καταστροφή».*

Δεν υπάρχει πραγματική κλιματική δικαιοσύνη χωρίς κοινωνική δικαιοσύνη. Η οικολογία είναι βασικά πολιτική-ιδεολογική και δευτερευόντως επιστημονική. Δεν είναι δυνατόν να λυθούν τα οικολογικά προβλήματα εφ' όσον παραμένουν άθικτες οι κοινωνικές δομές.

Γιαυτό και το γνωστό και αγαπημένο σύνθημα: **«**Αλλαγή συστήματος, όχι κλίματος**».**

Το ερώτημα όμως είναι: Θα περιμένουμε μέχρι να φέρουμε τον σοσιαλισμό;

Θεωρώ πως δεν προλαβαίνουμε. Η αντιμετώπιση της οικολογικής κρίσης και των προκλήσεων της τεχνολογίας είναι μια βαθιά πολιτική και ταξική μάχη, που πρέπει να ενταχθεί λειτουργικά ως αναπόσπαστη συνιστώσα στον ταξικό αγώνα. Είναι όμως ταυτόχρονα και επιτακτική.

Γιαυτό, εν τω μεταξύ, πρέπει να διεκδικούμε το αυτονόητο. Να πιέζουμε με ενημέρωση της κοινωνίας ακόμα και με απλά πράγματα, έστω και με αυτά τα λίγα που περιλαμβάνονται σε μια παρουσίαση όπως η σημερινή. Να απαιτούμε συμμετοχικό έλεγχο ώστε η Big Tech να μετατραπεί από «ιδιωτικά φέουδα» σε δημόσιους θεσμούς. Δεν ζητούμε κατάργηση της τεχνολογίας, αλλά εκδημοκρατικοποίησή της για να πάψουν οι εταιρείες τεχνολογίας να λειτουργούν ως κλιματικοί «βρικόλακες».

Η προστασία του περιβάλλοντος είναι βασική συνιστώσα της ανθρώπινης διαβίωσης και η διεκδίκησή της οφείλει να συνιστά βασική συνιστώσα των αιτημάτων για κοινωνική δικαιοσύνη. Και με αυτό σαν πυξίδα, τα πράσινα κινήματα χρειάζεται να αναπτύσσουν μια σφαιρικότερη θεώρηση των πραγμάτων, να μην παραβλέπουν τα πέραν του τομέα του περιβάλλοντος

ζητήματα. Να ασχοληθούν με τις πολιτικές και θεσμικές δομές, να δουν και την άμεση σχέση της κοινωνικής αδικίας και της εκμετάλλευσης με τη οικολογική κρίση.

Δεν προτείνω βέβαια την επιστροφή στον άνθρωπο των σπηλαίων *(όπως συνηθίζουν να μας λένε χλευαστικά)*. Δεν έχω συγκεκριμένες προτάσεις να καταθέσω προς εφαρμογή, δεν έχω παρά μερικές απαντήσεις.

Όμως, **I HAVE A DREAM.** Και το εναποθέτω στην Παγκόσμια Αριστερά και στις κοινωνίες που καλούνται να ενταχθούν σε αυτή και να τη στηρίξουν, επιτέλους.

Η οικολογική κρίση είναι και αποτέλεσμα και αιτία ανισότητας και η Αριστερά οφείλει να εντάξει την προστασία του περιβάλλοντος, ως κοινωνικού αγαθού, σε όλες τις κοινωνικές της διεκδικήσεις,

Η Αριστερά πρέπει να εμπνεύσει ότι η τεχνολογία, εφόσον βέβαια πάψει να ανήκει στο 0,001% του πληθυσμού, μπορεί να γίνει απελευθερωτής αντί για εργαλείο εκμετάλλευσης και καταπίεσης.

Η Αριστερά πρέπει να καταφέρει να αποσπάσει την πράσινη μετάβαση από τα νύχια των αρπακτικών που κερδοσκοπούν στήνοντας κίβδηλες αγορές ρύπων και καρτέλ ενέργειας.

Χρειαζόμαστε μια ουσιαστική οικολογική προσέγγιση, μια ΚΟΚΚΙΝΗ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ, μια οικολογία που δεν φοβάται να συγκρουστεί, που απαιτεί ριζικές λύσεις, έστω και προς το παρόν μεταβατικές, κόντρα στην αδηφαγία του κεφαλαίου.